

דברי התענית

ובמקדש דוד (קונט' מעיני קדשים ס"ה אות ו') הציא לצרייתא דפסחים דף נ"ה ב' דפלוגתא דתנאי אליבא דר' יהודה אי פסח שני טעון לינה או לא ויליף לה מקראי. והציא המק"ד דצספרי מבואר דטעון לינה משום דדינו כרגל וביאר דכן זה הטעם למש"כ בירושלמי האומר הרי עלי עזים למזבח וגזרים למערכה אסור בהספד ותענית ובעשית מלאכה זו ציוס משום דיוס שמקריב זו קרבן דינו כרגל. וראה לזה דדין לינה ודין הספד ותענית חדא מילתא מהא דאיתא בתוספתא פסחים (פ"ח ה"ד) הראשון טעון לינה והשני טעון לינה ר"י אומר אין השני טעון לינה אלא כיצד הוא עושה נכנס ושוחט את פסחו ויוצא ומספיד את אביו בצית פגי עכ"ל התוספתא. ומה ענין הספד ללינה אלא מוכח דזה דטעון לינה וזה דאסור בהספד ותענית חדא מילתא משום דהיום דינו כרגל וכיון דיליף מקרא דפסח שני אין טעון לינה א"כ אין דינו כרגל וה"ג דמותר בהספד ולרבנן כיון דטעון לינה אסור בהספד. וברמז"ס כתב דמי שנתנדב עזים וכו' אסור בהספד ודבר זה מנהג וזה הרמז"ס לטעמיה דהרמז"ס לא הציא כלל הדין דהמתנדב קרבן טעון לינה ולשיטתיה אזיל דאינו פוסק שיום שמקריב זו קרבן דינו כרגל וכמו דאינו אסור בהספד ותענית רק ממנהגא ה"ג אינו טעון לינה וכדמוכח מהתוספתא דהספד ולינה דין אחד הם עכ"ד המקדש דוד.

ויעיין תוספתא דביכורים פ"ב ה"ח דאיתא שם זמן עזי כהנים והעם צתשעה בלח וטעוין לינה. ובחזון יחזקאל שם הגיה זמן עזי כהנים והעם תשעה וכו'. ומ"מ מבואר דהמציא קרבן עזים טעון לינה]. ומשמע מדברי הרמז"ס דהא דזמן עזי כהנים אסור בהספד הוי רק מנהג ולא אסור. ולפ"ז מבואר דאיתא צמג"ת אף ימים שאינם אסורים מדינא אלא רק משום מנהג וא"כ קשיא אמאי לא נקט תנא גס להא דל"ג בעומר.

והנה צמגילת תענית שנדפסה בשנת תרי"ח עם פי' מהר"א יש בסופה השמטה מהר"א וז"ל גרסי' צתענית (לא:) ארשב"ג לא היו י"ט לישראל כט"ו בלח כו' ובגמ' אמרו ע"ז כמה טעמים יום שהותרו שצטים כו' יום שציטל הושע פרוסדאות כו' ולכא' לכל הטעמים הוי ט"ו יו"ט קודם צית שני וקשה דאמאי לא חשיב לט"ו שצבט צמגילת תענית דלא למספד או דלא להתענאה בתוך שאר מגילת תענית והיה אפשר לומר דאפשר דקים להו למגילת תענית דט"ו דאסור היינו זו ציוס לחוד ולא לפניו ולאחריו ואפשר דמגילת תענית ר"י היא דומיא דאמרינן סתם ס"ע ר"י וסתם מתניחין ר"מ

(שמואל ב' ה') וילכוד דוד את מצודות ציון היא עיר דוד זה הוא מקום הקראים עכשיו, שהיו מצרים לבני ירושלים ולא היו ישראל יכולין

תורת מהריעב"ץ

זה מקום הקראים עד עכשיו. נ"ל שכצ"ל ור"ל עד היום שנעשה הנס ונכתב במגלה. והקראים אפשר ר"ל הצדוקין שהם בדעת אחת. אבל יותר נ"ל שר"ל חקראים בחי"ת והם יושבי המקום חקרא (שהוא הר ציון שבתוך ירושלים וכך שמו אקרא בלע"ז עד היום) שעל שמו נקראו חקראים לפנים ישבו בה יבוסים בימי דוד. אח"כ יונים היה להם מצודה זו למשמר. כל זמן שהיתה ידם תקיפה בימי בית שני:

דברי התענית

וכו' א"כ ה"נ אפשר דר"י הוא וכ"מ לכא' מהא דמנחות ס"ו דאמר רבא לכולהו אית פרכא לזר מר"י וא"כ מוכח דמגילת תענית ר"י היא דוקא דלכולהו תנאי תקשי הא דרבא התם ולא יתורץ עדיין קושית הצדוקים ע"ש ולר"י הא דכתוב דמגילת תענית דלא להתענאה ג"כ לפניו עכ"פ אסור ומש"ה לא חשיב להא דט"ו בשבט ואחר העיון ז"ל חדא דהא חשיב דמגילת תענית ר"ח וי"ט ושבת דג"כ לפניו ולאחריו מותרין דדברי תורה א"ל חזוק דאמר התם ועוד דמשמע דלא אחי הך כמגילת תענית כר"י דפריך הגמ' דף י"ח כמאן כר"י ופרש"י בתמיה דלוקי מגילת תענית כר"י ולא כת"ק וכ"מ מהא דירושל' פ"ק דמגילה שהצאחי לעיל דקאמר טוריון לר"מ למה נקט לר"י אלטריין ע"ש וא"ל דמג"ת כר"י לימא אין הכי נמי דלא אמרינן כר"מ ע"ש ונראה לומר דהיפך דמג"ת כת"ק אחי מהגמ' שכתבתי והא דמנחות אפשר לומר דר"מ כריב"ז התם ולדידי א"ש ג"כ התם דאפשר דפליג אהא דאזיי התם ואזיי ס"ל כשאר תנאי התם ולדידהו שפיר ל"א קראי להא דריב"ז ואחי לדאזיי ומהשתא א"ש הך דחגיגה י"ח דקאמר האם ועוד מ"ש כו' ע"ש וא"כ אחי שפיר דלא חשיב הך דט"ו באב דאפשר דקים להו להמג"ת דבט"ו אסורין לפנייהם ולאחריהם מכל הני טעמים דהגמ' ולר"מ לא מצינו בכל מג"ת דיהיה אסור לפניו ולאחריו אף הא דלא למספד עכ"ל הר"א.

ולפ"ז שמא יש לבאר נמי דהא דל"ג בעומר דלא חשיב תנא אלא הנך דאסורים נמי לפנייהם אצל ל"ג בעומר לפניו ולאחריו מותר ורק זו ציוס אסור ולכך לא חשיב ליה תנא:

[יא] זה הוא מקום הקראים עכשיו וכו'. משמע דמלודת ציון עיר דוד